

Матеріал підготовлено в рамках проекту
«Торговельна політика і практика в Україні».

Проект реалізує Інститут економічних досліджень і політичних консультацій у співпраці з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Національною радою торгівлі Швеції за фінансової підтримки Уряду Швеції.

Мета проекту:

Підвищення прозорості торговельної політики і практики в Україні у контексті вимог СОТ та ЄС та посилення інституційної спроможності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та інших центральних органів державної влади України щодо виконання зобов'язань членства у СОТ у сфері прозорості.

Термін виконання:

січень 2012 р. – грудень 2015 р.

Основні завдання Проекту:

- Розробка проекту нормативно-правового акту стосовно порядку надання інформації для забезпечення вимог прозорості в рамках СОТ.
- Організація семінарів, круглих столів і тренінгів з питань забезпечення прозорості в рамках зобов'язань України за Угодами СОТ про ТБТ та СФЗ та з інших питань торговельної політики для державних службовців та представників бізнесу.
- Експертна допомога у підготовці інформаційних та аналітичних матеріалів щодо торговельної політики України.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
Київ 01030 вул. Рейтарська, 8/5А
тел.: +38 044 278-63-60
факс: + 38 044 278-63-36
www.ier.com.ua

Відділ обробки запитів та нотифікацій
Департаменту взаємодії з СОТ та торговельного захисту
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України
тел./факс: + 38 044 596-68-39
тел.: + 38 044 521-13-50,
e-mail: ep@me.gov.ua

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Уряду Швеції

ПЕРЕГОВОРИ ДОХІЙСЬКОГО РАУНДУ СОТ: ПИТАННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Серія статей

«Розуміємо ключові питання торговельної політики»

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

ПЕРЕГОВОРИ ДОХІЙСЬКОГО РАУНДУ СОТ: ПИТАННЯ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Випуск №5

Серія статей
«Розуміємо ключові питання торговельної політики»

Київ - 2015

Серія публікацій підготовлена в рамках проекту «Торговельна політика і практика в Україні». Мета проекту — зміцнення спроможності України виконувати свої зобов'язання щодо членства у Світовій організації торгівлі. Публікації містять інформацію, що може бути корисною для українських експортерів, дослідників, державних службовців, журналістів, а також для широкого кола читачів.

Проект реалізує Інститут економічних досліджень і політичних консультацій у співпраці з Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Національною радою торгівлі Швеції за фінансової підтримки Уряду Швеції.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Уряду Швеції та Уряду України.

Виконавець

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Фінансова підтримка

Уряд Швеції

Бенефіціар проекту

Міністерство економічного розвитку
і торгівлі України

ЗМІСТ

Сільське господарство в порядку денному Дохійського раунду переговорів СОТ.....	5
Організація переговорів	5
Позиції окремих груп країн у Дохійських переговорах.....	7
Історичний контекст переговорів стосовно сільського господарства.....	11
Доступ до ринку.....	13
Внутрішня підтримка	15
Експортна конкуренція.....	16
Переговори щодо сільського господарства: 2008-2011 роки	17
Переговори щодо сільського господарства: 2012-2014 роки	18
Досвід України у питаннях захисту внутрішнього сільськогосподарського ринку	23
Додаток. Групи в сільськогосподарських переговорах	26
Глосарій.....	30

ПЕРЕЛІК АБРЕВІАТУР

ЄС	Європейський Союз
ПДВ	податок на додану вартість
ФСП	фіксований сільськогосподарський податок
СВП	сукупний вимір підтримки
COT	Світова Організація Торгівлі
ACP	Група африканських, карибських та тихоокеанських країн (англ. African, Caribbean and Pacific countries)
RAM	Група країн, що нещодавно приєднались до COT (англ. Recently added members)
SVE	Група країн із малими та вразливими економіками (англ. Small vulnerable economies)

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В ПОРЯДКУ ДЕННОМУ ДОХІЙСЬКОГО РАУНДУ ПЕРЕГОВОРІВ СОТ

Укладена в результаті Уругвайського раунду (1986-1994 роки) Угода СОТ про сільське господарство стала важливим кроком на шляху до забезпечення справедливої конкуренції у сфері сільськогосподарського виробництва та торгівлі сільськогосподарськими товарами, що мало привести до зменшення економічних викривлень у галузі. Суто в практичному плані країни-члени СОТ домовилися спростити доступ до ринків сільськогосподарських товарів та зменшити субсидії виробникам сільськогосподарської продукції, надання яких викривлює торгівлю. Хід виконання Угоди контролює Комітет СОТ із сільського господарства. Незважаючи на те, що процес виконання цих зобов'язань з 1995 року затягнувся, країни домовилися продовжити реформи. Подальші переговори (які ведуться окремо від регулярної роботи Комітету з сільського господарства) почалися в 2000 році. Вони були включені до розширеного порядку денного переговорів, установленого в 2001 році на Конференції міністрів у Досі, Катар.¹

Дохійський раунд торговельних переговорів почався в 2001 році й триває до сьогодні. Його метою є масштабна лібералізація міжнародної торгівлі шляхом зниження торговельних бар'єрів та перегляду поточних правил торгівлі. Напівофіційно цей раунд також відомий як Дохійський порядок денний розвитку, оскільки однією з основних його цілей є покращення перспектив для торгівлі країн, що розвиваються.²

Декларація Четвертої Міністерської конференції у Досі (Катар) 2001 року визначила мандат для переговорів з 21 теми (однією з яких є сільське господарство) та інших робіт. Переговори проходять у Комітеті з питань торговельних переговорів та його підрозділах.³

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕГОВОРІВ

Питання сільського господарства обговорюються на спеціальних сесіях Комітету. Переговори відбуваються на основі певних принципів, а саме:

Принцип єдиної угоди (single undertaking): практично кожне питання переговорів є частиною єдиного й неподільного пакету й не може бути узгодженим окремо.

¹ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/agric_e.htm

² http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

³ http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dohaexplained_e.htm

Принцип участі (participation): переговори відкриті для всіх членів СОТ і країн-спостерігачів, які ведуть або мають намір вести переговори щодо членства. Але рішення приймаються лише членами.

Принцип прозорості (transparency): у Дохійській Декларації зазначається, що переговори повинні бути прозорими для всіх членів і всі члени повинні мати можливість брати активну участь у переговорах. Тобто, усім членам надається можливість висловлювати свої погляди під час неофіційних консультацій, результати яких обговорюються на засіданнях повноправних членів організації. Протоколи Комітету з питань торговельних переговорів та інших органів, що залучені до переговорного процесу, повинні швидко поширюватись на всіх трьох офіційних мовах (англійській, французькій та іспанській).⁴

Принцип особливого й диференційованого режиму (special and differential treatment): Угоди СОТ передбачають спеціальні права для країн, що розвиваються, та найменш розвинених країн і дозволяють розвиненим країнам надавати переваги країнам, що розвиваються.

Принцип сталого розвитку (sustainable development): при обговоренні торгівлі та торговельних умов значну увагу приділяють аспектам сталого розвитку та екології.

Принцип тем, що не обговорюються (subjects not negotiated): важливі елементи робочої програми, які не підлягають обговоренню, але про прогрес яких звітує Генеральна Рада на Міністерських конференціях.⁵

Згідно з Декларацією переговори повинні відбуватися в установленому форматі та в межах утверджених часових рамок. Кінцевим строком прийняття рішень було 1 січня 2005 року. Враховуючи принцип єдиної угоди, питання сільського господарства не можуть бути узгоджені окремо.⁶

⁴ http://www.wto.org/english/news_e/news02_e/tnc_01feb02_e.htm#principles

⁵ http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/work_organ_e.htm

⁶ Зокрема, Декларацією були встановлені такі кінцеві терміни:

- врегулювання всіх суперечок спорів – травень 2003 року;
- переговори щодо реєстраційної системи географічних позначень – 5та Міністерська конференція 2003 року;
- інвентаризація – 5та Міністерська конференція 2003 року;
- переговори щодо інших питань – 1 січня 2005 року з урахуванням принципу спільного обов'язку;
- рішення стосовно адаптації та введення в дію – окрема сесія на Міністерській конференції, дата ще не встановлена.

http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/ddec_e.pdf

Декларація підтверджує довгострокову мету, яка вже була узгоджена Угодою СОТ про сільське господарство. Це розробка справедливої і ринковоорієнтованої торговельної системи шляхом виконання програми фундаментальних реформ. Програма включає в себе суворіші правила й конкретні зобов'язання щодо державної підтримки й захисту сільського господарства. Метою є скасування та недопущення обмежень, що викривляють світовий сільськогосподарський ринок.

Предметом переговорів сьогодні є такі питання:

- доступ до ринку: істотні скорочення обмежень;
- експортні субсидії: скорочення всіх їхніх форм і повне скасування в перспективі;
- внутрішня підтримка: істотне скорочення тих видів, які викривляють торгівлю.

Як уже зазначалось вище, Декларація встановлює особливий і диференційований режим ставлення для країн, що розвиваються. У ній також ідеться про те, що результат повинен дозволити країнам, що розвиваються, задовольнити свої потреби, зокрема, стосовно продовольчої безпеки та розвитку сільських територій.

Питанням неторговельного характеру також приділяється увага, як це передбачено Угодою про сільське господарство.⁷

ПОЗИЦІЇ ОКРЕМИХ ГРУП КРАЇН НА ДОХІЙСЬКИХ ПЕРЕГОВОРАХ

Ряд країн сформували свої коаліції/групи в СОТ. Ці групи часто виступають з єдиною позицією, яку представляє координатор коаліції/групи (уповноважена країна) або спеціальна переговорна команда. Усього станом на кінець 2014 року налічується 16 таких груп, які беруть участь у переговорах Дохійського раунду в частині сільського господарства (див. Додаток).⁸ Але слід зауважити, що сім із цих груп цікавляться всіма питаннями переговорів Дохійського раунду, а не тільки сільським господарством. Це Африканська група, Група Азіатських країн-членів

⁷ http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dohaexplained_e.htm#agriculture

⁸ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/negoti_groups_e.htm

СОТ, що розвиваються, Група ЄС, Група Меркосур, G-90, Група найменш розвинутих країн та Група країн, що нещодавно приєднались до СОТ (RAM).

Коаліція країн, відома як **G-10**,⁹ але наразі представлена 9-ма країнами-членами СОТ, особливу увагу приділяє питанням, що не стосуються торгівлі безпосередньо. Ця група наполягає на тому, що питання сільськогосподарської торгівлі слід розглядати комплексно та окремо від інших питань.

Окрема коаліція країн, що розвиваються, відома як G-20,¹⁰ наполягає на амбітному реформуванні сільського господарства в розвинутих країнах, тоді як для країн, що розвиваються, мають застосовуватись індивідуальні підходи щодо реформування. До складу групи **G-20** входить 23 країни-члени СОТ.

Інша коаліція країн, що розвиваються, відома як «друзі спеціальних продуктів» сільського господарства або група **G-33**, наполягає на застосуванні індивідуального підходу до країн, що розвиваються, щоб ці країни могли здійснювати обмежене відкриття сільськогосподарського ринку. Ця група об'єднує 46 країн-членів СОТ.

Країни Африки, Карибського басейну й Тихоокеанського регіону, які особливо зацікавлені в торгівлі з ЄС, об'єднались за географічною ознакою в групу під назвою **АСР** та відстоюють преференції для свого сільського господарства. Ця група сьогодні об'єднує 60 країн-членів СОТ, 8 країн-спостерігачів у СОТ та 11 інших країн.¹¹

Чотири країни Західної Африки, що є членами СОТ, об'єднались у коаліцію, що підтримує скорочення субсидій та імпортного мита на бавовну. Ця група відома як **Cotton-4**.

Африканська група об'єднує 42 країни-члени СОТ за регіональною ознакою та цікавиться всіма питаннями, що ставляться на переговорах, зокрема, і питаннями сільського господарства. Сільське господарство відіграє ключову роль в економіці африканських країн, забезпечуючи зайнятість двох третин робочої сили та складаючи більше ніж третину ВВП. Разом з цим, сектор страждає від недостачі капіталу і, відповідно, низької продуктивності. У зв'язку з фіскальними обмеженнями уряди африканських країн можуть підтримати вітчизняного виробника лише за рахунок тарифів. Тому члени Африканської групи готові

⁹ Цю групу не слід плутати з групою 10-ти центральних банків.

¹⁰ Цю групу не слід плутати з групою G-20 міністрів фінансів і керівників центральних банків та їхніми останніми зустрічами на вищому рівні. <http://www.g-20.mre.gov.br>

¹¹ <http://www.acpsec.org>

піти на зменшення тарифів, лише якщо розвинуті країни погодяться на значне скорочення своїх програм підтримки фермерів, що дозволить вирішити проблему дешевого імпорту.¹²

Азіатські країни-члени СОТ, що розвиваються, представляють групу з 31 країни, які об'єдналися за регіональною ознакою та, як і африканська група, цікавляться всіма питаннями, що ставляться на переговорах. У березні 2012 року вони організували свою першу спільну зустріч.

Діяльність **групи ЄС** також зосереджена на всіх питаннях, що обговорюються на переговорах Дохійського раунду, у тому числі, і сільське господарство. До її складу входять 29 країн-членів митного союзу ЄС.¹³ ЄС виступає за збереження державної підтримки сільськогосподарських виробників, пояснюючи це концепцією мультифункціональності – агросектор не лише створює продукти харчування, він є важливим фактором впливу на навколишнє середовище та соціально-економічний стан суспільства. ЄС виступає за включення «неторговельних» проблем в повістку дня аграрних переговорів. Серед цих проблем: безпека та якість продуктів харчування, захист навколишнього середовища, добробут тварин.¹⁴

Меркосур – економічний союз держав у Південній Америці, об'єднаний за ознакою митного союзу. Члени Меркосур у процесі переговорів Дохійського раунду також цікавляться всіма питаннями, включаючи питання сільського господарства.¹⁵ До його складу входять 4 країни-члени СОТ. Ця група виступає за лібералізацію доступу до ринків розвинутих країн для виробників з Африки та Латинської Америки, зменшення тарифів та квот, скасування державних програм підтримки, що викривляють економічну рівновагу, припинення протекціоністського використання фітосанітарних та технічних бар'єрів.¹⁶

Група найменш розвинутих країн цікавиться широким спектром питань Дохійських переговорів, не оминаючи й питання сільського господарства. Країни, що включені до цієї групи, відповідають списку ООН, який містить перелік найбідніших країн світу.¹⁷ До її складу входять 34 країни-члени СОТ, 8 країн-

¹² <http://docsonline.wto.org/imrd/directdoc.asp?DDFDdocuments/t/G/AG/NGW142.doc>

¹³ <http://ec.europa.eu>

¹⁴ http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.7.html

¹⁵ <http://www.mercosur.int>

¹⁶ <http://en.mercopress.com/2005/11/15/wto-mercotur-insist-with-agriculture-and-blair-s-proposal>
<http://en.mercopress.com/2011/11/24/mercotur-calls-on-doha-round-for-an-end-of-all-farm-export-incentives-by-2013>

¹⁷ <http://www.ldcgroups.org>

спостерігачів у СОТ та 6 інших країн. Ця група країн звільнена від виконання низки домовленостей СОТ, розвинуті країни повинні надавати найменш розвинутим країнам преференції щодо доступу до свого ринку. Група не є активним учасником переговорів, оскільки по-перше, країни-члени є досить залежними від країн, що надають преференції, а по-друге, у них часто просто недостатньо коштів для відправки делегації.¹⁸

Прагнучи отримати такий же режим участі в переговорах та преференції, як і найменш розвинені країни, Вірменія, Киргизія і Молдова створили **групу країн із перехідною економікою** та низьким доходом, діяльність якої сфокусована тільки на питаннях, що мають безпосереднє відношення до сільського господарства.

Африканська група разом з АСР та групою найменш розвинутих країн сформували групу G-90, яка цікавиться всіма питаннями, зокрема, і питаннями, що стосуються сільського господарства та ставляться на переговорах Дохійського раунду. Зараз G-90 представлена 67 країнами-членами СОТ. G-90 створена для того щоб, служити рупором малих та слабо розвинутих економік у світових торговельних переговорах. В контексті аграрних перемовин, група виступає за відміну вітчизняних субсидій фермерам у США та ЄС заради забезпечення справедливої конкуренції.¹⁹

Група країн із малими та вразливими економіками (SVE) фокусуються тільки на тих питаннях, що безпосередньо зачіпають сільське господарство. Ця група включає 15 країн-членів СОТ.²⁰ Група виступає за те, щоб вимоги по лібералізації їхнього ринку були порівнюваними з їх можливостям та враховували особливу вразливість їх економік.²¹

Група країн, що нещодавно приєдналися до СОТ (RAM), об'єднує 19 країн-членів СОТ та цікавиться всіма питаннями, що ставляться на переговорах, включаючи питання сільського господарства. Україна входить лише до цієї групи з усіх груп, що беруть участь у переговорах Дохійського раунду. Ця група сформована країнами, що вели переговори й вступили до СОТ після 1995 року (за винятком ЄС та найменш розвинутих країн, тому що вони не будуть брати жодних нових

¹⁸ http://books.google.com.ua/books?id=xKAMGSFtKCoC&pg=PA233&lpg=PA233&dq=Least-developed+countries+wto+agriculture&source=bl&ots=m_7GcQoxCb&sig=W4wohIzGJy_JAiHvX6Zvul5xZkY&hl=uk&sa=X&ei=CvphVPCTBaqR7AaHuYDoBw&ved=0CHUQ6AEwCA#v=onepage&q=Least-developed%20countries%20wto%20agriculture&f=false

¹⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/G90>

²⁰ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min11_e/brief_svc_e.htm

²¹ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ref_paper_sves_e.doc

зобов'язань), та взяли на себе порівняно більше зобов'язань щодо лібералізації національних торговельних режимів у рамках угод щодо членства в СОТ. Таким чином ця група вимагає для себе більшої гнучкості у виконанні домовленостей СОТ (в тому числі і по сільському господарству) порівняно з іншими членами організації, які мають більш закриті економіки.²² Найбільш активним захисником спеціального статусу до членів групи є Китай.²³

До **Кернської групи** входять 19 провідних країн-експортерів продовольства, які є активними лобістами лібералізації торгівлі в переговорах Дохійського раунду в частині питань, що стосуються сільського господарства. До цієї групи належать держави з великою часткою аграрного експорту - Австралія, Аргентина, Бразилія, Нова Зеландія, Парагвай, Пакистан, Таїланд, Філіппіни та інші.²⁴

Група «тропічні продукти» - це коаліція країн, що розвиваються та прагнуть більшого доступу до ринку для тропічних продуктів. У цю групу входять 8 країн-членів СОТ.²⁵

ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ПЕРЕГОВОРІВ СТОСОВНО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Після конференції міністрів у Досі в 2001 році відбулось ще декілька міністерських конференцій, зокрема, у Канкуні в 2003 році, у Женеві в 2004 році, у Гонконгу в 2005 році, у Женеві в 2006, 2008 та 2011 роках та в Балі в 2013 році.

П'ята конференція міністрів у Канкуні (Мексика) у вересні 2003 року мала оцінити досягнуті результати й визначити ефективні шляхи завершення переговорів. Але вона була затьмарена незгодою з питань сільського господарства, зокрема, бавовни²⁶, і зайшла в глухий кут щодо так званих «сінгапурських тем»²⁷, на обговоренні яких наполягали розвинені країни. Просунутись у цих

²² http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ref_paper_ram_e.doc

²³ <http://www.nsi-ins.ca/wp-content/uploads/2012/11/2009-China-and-the-Doha-Development-Agenda.pdf>

²⁴ <http://www.cairnsgroup.org>

²⁵ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/negs_bkgrnd04_groups_e.htm

²⁶ Бенін, Буркіна-Фасо, Чад і Малі обґрунтували, наскільки торгівля бавовною є важливою для їхніх економік, і поскаржилися на негативний вплив на них субсидування бавовни в більш розвинутих країнах. Читати далі: http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min03_e/min03_10sept_e.htm

²⁷ «Сінгапурські теми» - це чотири питання, які були додані до порядку денного СОТ у грудні 1996 року на Міністерській конференції у Сінгапурі: торгівля й конкуренція, торгівля й інвестиції, прозорість державних замовлень і сприяння торгівлі. http://www.wto.org/english/thewto_e/glossary_e/singapore_issues_e.htm

питаннях вдалося тільки в липні 2004 року завдяки ухваленню низки рішень Генеральною радою (так званий «липневий пакет»), згідно з якими з чотирьох «сінгапурських тем» у порядку денному Дохійського раунду залишилася тільки одна – сприяння торгівлі.

Як уже зазначалось вище, переговори мали завершитись 1 січня 2005 року, але цього не сталося. У грудні 2005 року була проведена наступна, шоста, Конференція міністрів у Гонконгу, яку можна вважати лише частково успішною. Міністри 149-ти країн-членів узгодили Декларацію, що є значним прогресом у просуванні переговорів, після 6-ти днів плідної дискусії в Гонконгу. Тоді країни-члени неофіційно вирішили закінчити переговори до кінця 2006 року.²⁸

Улітку 2006 року міністри й глави делегацій зібрались у Женеві для проведення інтенсивних переговорів щодо проектів угод - так званих «модальностей» - з торгівлі сільськогосподарськими й промисловими товарами. Але наприкінці липня переговори знову зайшли в глухий кут і зупинились.

У липні 2008 року відбулась неформальна конференція міністрів у Женеві, яка тривала дев'ять днів без перерви і мало не завершилася проривом, але зрештою домовленість зірвалася через конфлікт між США та Індією щодо спеціальних захисних механізмів – права підняти тариф на імпорт певних аграрних продуктів у випадку падіння ціни чи раптового зростання імпорту заради захисту бідних фермерів.²⁹ Більше ніж через рік, у Делі, міністри вирішили відновити переговори, але вони просувалися досить важко.³⁰

Шостого грудня 2008 року посол Кроуфорд Фалконер, голова переговорного комітету СОТ із сільського господарства, поширив переглянутий текст проекту «модальностей»³¹ як основи для остаточної угоди. Базою для вироблення цього тексту були результати консультацій, що продовжувалися з вересня 2007 року

²⁸ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min05_e/min05_18dec_e.htm

²⁹ <http://news.theage.com.au/world/dismayed-powers-plea-to-salvage-wto-talks-20080730-3myb.html>

³⁰ <http://wto.in.ua/index.php?get=51>

³¹ Проект «модальностей» містить формули для зниження тарифів і субсидій, які спотворюють торгівлю, а також відповідні положення. Попередні версії були поширені 10 липня, 19 травня та 8 лютого 2008 року. У свою чергу вони були переглянуті відповідно до версій, поширених у липні й серпні 2007 року, та 16 робочих документів голів, які були поширені з того часу. До липня 2008 року, зміни були результатом приблизно 240 годин переговорів, організованих головою з вересня 2007 року (який можна вважати найбільш інтенсивним і продуктивним етапом Дохійського раунду переговорів із моменту його початку в 2001 році, та навіть із моменту початку переговорів із сільського господарства в березні 2000 року). Також Делегації провели тривалі переговори між собою.

та завершилися обговоренням «липневого пакету» 2008 року.³² Оскільки деякі питання залишилися не узгодженими, голова переговорного комітету (посол Кроуфорд Фалконер) випустив три додаткові документи, що містять його пропозиції вирішення цих питань.

Зміни в головному документі включають окремі значення тарифів замість діапазонів їх зниження для чутливих і спеціальних продуктів, а також для внутрішньої підтримки; переглянуті положення про поточні спеціальні захисні заходи і про спрощення тарифів; вдосконалення індивідуальних підходів для різних груп країн. Три додаткові тексти стосуються вибору чутливих продуктів (зокрема, випадки Канади та Японії),³³ створення нових тарифних квот (що впливає на те, які продукти країна може вибрати як чутливі) і спеціального захисного механізму для країн, що розвиваються.³⁴

Нижче представлені ключові позиції документів 2008 року.

ДОСТУП ДО РИНКУ

Величина зниження тарифів залежить від:

- поточного рівня тарифів;
- належності продуктів до категорії чутливих (для всіх країн) та спеціальних (тільки для країн, що розвиваються);
- порівняння тарифів, що застосовуються, із зв'язаними тарифами (чи є вони нижчими);
- статусу країни (розвинена країна, країна, що розвивається тощо), а також наявності окремих умов (тобто коли імпорт швидко зростає, або його ціни значно знижуються).

Наприклад, жодного зниження тарифів не вимагається від найменш розвинених країн. Від країн, що розвиваються, у цілому вимагається менша величина зменшення мит, причому їм надається більше свободи в реалізації своїх зобов'язань, ніж розвиненим країнам. Країни з малими та вразливими економіками зроблять

³² http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/chair_texts08_e.htm

³³ Канада і Японія заявляють, що не можуть обмежити себе до 4% чутливих продуктів. Канада відстоює позицію 6%, а Японія – 8%. Детальніше: WTO (2008). Revised Draft Modalities for Agriculture Sensitive Products: Designation. TN/AG/W/5 http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/agchairtxt_dec08_c_e.pdf

³⁴ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_modals_dec08_e.htm

ще менше скорочень у ще більш гнучкий спосіб, а країни, які нещодавно приєдналися до СОТ, а також деякі інші країни, матимуть особливі умови.

Імпортні тарифи будуть скорочуватись в основному відповідно до формули, яка передбачає більші скорочення для вищих тарифів. Для розвинених країн тарифи нижче 20% мають бути скорочені на 50%; тарифи вищі за 75% - на 70%. У середньому скорочення буде не меншим за 54%. Окремі умови застосовуються для тарифів, вищих за 100%. Для країн, що розвиваються, зниження на кожному етапі буде на рівні 2/3 еквівалентного рівня для розвинених країн. Для цих країн середнє скорочення буде не більшим за 36%.³⁵

Тарифи на деякі продукти підлягатимуть меншим скороченням із застосуванням ряду індивідуальних підходів, розроблених для того, щоб врахувати позиції різних країн, яких вони дотримуються на переговорах, що пов'язано з конкретними ситуаціями в їхніх економіках. До таких продуктів належать:

- чутливі продукти (для всіх країн), для яких передбачаються менші скорочення, що мають компенсуватися тарифними квотами, що дозволяють кращий доступ на ринок за нижчими тарифами, та
- спеціальні продукти (для країн, що розвиваються, для конкретних випадків) з пропозицією окремих значень замість діапазонів.

Розвинені країни відмовляться від поточних «спеціальних захисних» заходів (чинних для «тарифікованих» продуктів). Водночас, для них залишається можливість зберегти деякі заходи, що підлягають скасуванню. Країни, що розвиваються, можуть використовувати «спеціальні захисні механізми», що дозволить їм тимчасово навіть збільшити тарифи.

Також вимагається спрощення тарифів. Тобто, у кінцевому підсумку, тарифи мають бути простими адвалорними (у відсотках від ціни), причому лише 10% продукції можуть деякий час підпадати під спеціальні умови справляння імпортного мита. Але, у будь-якому випадку, тарифи не можуть стати складнішими, ніж вони є зараз. Наприклад, ЄС протягом 5-ти років повинен зробити адвалорними 85% тарифів.

³⁵ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_modals_dec08_e.htm

ВНУТРІШНЯ ПІДТРИМКА

Підтримка сільського господарства, зокрема, фермерів, та підтримка, що викривлює ринки, буде знижена, але не скасована зовсім. Йдеться насамперед про такі види підтримки, які знижують світові ціни, що створює економічні перешкоди для сільськогосподарського виробництва в бідних країнах, оскільки така підтримка заохочує фермерів у багатих країнах виробляти більше. Обсяги підтримки окремих продуктів також має бути скорочено.

З іншого боку, підтримка в рамках «зеленої скриньки» залишається необмеженою. Йдеться про широкий діапазон допомоги сільському господарству, яка передбачає розвиток інфраструктури, дослідження, поширення сільськогосподарських знань, структурну перебудову тощо. Тим не менше, умови надання підтримки стануть жорсткішими, щоб уникнути прямої підтримки доходу, який виникає внаслідок стимулювання виробництва.

Величина зміни внутрішньої підтримки залежить від:

- поточного обсягу внутрішньої підтримки;
- статусу країни (розвинена країна, країна, що розвивається тощо), а також
- категорії підтримки («жовта скринька», «блакитна скринька» тощо).

Відповідно, різні країни мають зазнати різних змін:

- **Загальна внутрішня підтримка, що викривлює торгівлю** («жовта й блакитна скриньки» + de minimis). ЄС має скоротити обсяги такої підтримки на 80%; США / Японія – на 70%, решта – на 55%. «Початковий внесок» (негайне зниження) на 33% очікується від США, ЄС, Японії та 25% від решти країн. Скорочення мають бути зроблені протягом 5-ти років (розвиненими країнами) або 8-ми років (країнами, що розвиваються).
- **«Жовта скринька»** (річний сукупний рівень підтримки). У цілому ЄС має скоротити відповідні види підтримки на 70%; США / Японія – на 60%, решта – на 45%.
- **«Жовта скринька»** (підтримка окремих продуктів). Цей вид підтримки обмежений середніми показниками рівня підтримки, визначеними на період 1995-2000 років, але з певними відхиленнями для США та деяких інших країн.

-
- **Мінімальні рівні підтримки (de minimis).** Розвинені країни мають негайно скоротити мінімальні рівні підтримки до 2,5% від вартості виробленої продукції. Країни, що розвиваються, за три роки мають скоротити таку підтримку на 2/3 до 6,7% від вартості виробленої продукції (без скорочень, якщо ця підтримка в основному направляється бідним фермерам або якщо країна є чистим імпортером харчових продуктів). Ці заходи стосуються як конкретного продукту, так і СВП.
 - **«Блакитна скринька».** Цей вид підтримки не може перевищувати 2,5% від виробництва для розвинених країн та 5% для країн, що розвиваються. Для більш вразливих країн передбачено гнучкіший механізм виконання відповідних зобов'язань у цій сфері. Також, у залежності від ситуації, може бути надана можливість перевищити обмеження «блакитної скриньки» для окремих продуктів, якщо еквівалентні скорочення для цих продуктів зроблені в рамках «жовтої скриньки», а також для продуктів, які раніше не отримували підтримку «блакитної скриньки».
 - **«Зелена скринька».** Підтримка не обмежується. Водночас, буде посилено контроль і моніторинг за правильним і прозорим поділом витрат між скриньками. Так, в окремих випадках, країни, що розвиваються, включають до зеленої скриньки витрати, пов'язані з боротьбою з голодом і бідністю в сільських районах, коли уряди купують продукцію у фермерів з низьким рівнем доходів або обмеженими ресурсами, у тому числі, за цінами, вищими за ринкові.

Крім того, продовольча допомога для надзвичайних ситуацій буде знаходитись у «безпечній скриньці» та здійснюватися на м'якших умовах. Надзвичайні ситуації будуть оголошені або оскаржені відповідними міжнародними організаціями, такими як ООН тощо.³⁶

ЕКСПОРТНА КОНКУРЕНЦІЯ

Експортні субсидії мають бути повністю скасовані, у тому числі, субсидії, приховані в кредитах, некритичних програмах продовольчої допомоги та діяльності торговельних підприємств-експортерів державної власності.

Скасування експортних субсидій має відбутись до кінця 2013 року в розвинених країнах (при чому, половину з них вже мало бути скасовано до кінця 2010

³⁶ Unofficial guide to the 6 December 2008 'revised draft modalities' http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_modals_dec08_e.htm

року), а умови зниження субсидій за цей період мають бути повністю переглянуті. Країни, що розвиваються, мають відмовитись від експортних субсидій до 2016 року.

Експортні кредити, експортні кредитні гарантії або страхові програми мають бути трансформовані в такий спосіб, щоб унеможливити існування прихованих субсидій та запровадити функціонування програм на комерційній основі. Зокрема, пропонується обмежити строки виплати кредитів терміном до 180-ти днів, що має тим самим забезпечити самофінансування програм. Для країн, що розвиваються, та надають відповідні кредити, 180-денний максимальний термін погашення може бути досягнутий у три етапи протягом чотирьох років (але в будь-якому разі не пізніше 2013 року). Найменш розвинутим країнам та країнам, що є чистими імпортерами продовольства, буде надано 360-540 днів для погашення відповідних кредитів (раніше це було 360 днів). Також під контролем Комітету СОР із сільського господарства в особливих випадках окремим країнам можуть надаватись гнучкіші умови в цій сфері.

Також планується більш жорстко унормувати діяльність державних підприємств-експортерів сільськогосподарської продукції.

ПЕРЕГОВОРИ ЩОДО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: 2008-2011 РОКИ

У 2008 році кілька країн і в першу чергу Бразилія закликали до відновлення переговорів. Генеральний директор і голова Комітету з торговельних переговорів Паскаль Ламі відвідав Індію, щоб обговорити можливі рішення виходу з глухого кута. Безрезультатні спроби відновити переговори були зроблені під час міні-міністерської зустрічі в Індії (вересень 2008 року), на саміті країн G-20 в Лондоні (2009 рік) та на Конференції міністрів СОР (2009 рік).

На початку 2010 року Бразилія та Ламі зосередилися на ролі США в подоланні тупикової ситуації. Президент Лула закликав Барака Обаму, закінчити торговельну суперечку між Бразилією і США з приводу бавовняних субсидій після того, як СОР дала Бразилія офіційний дозвіл в 2009 році на введення санкції на імпорт більш ніж 100 американських товарів.³⁷

Під час щорічної конференції Всесвітнього економічного форуму в Давосі у 2011 році прем'єр-міністр Великобританії Девід Кемерон закликав країни-чле-

³⁷ <http://www.reuters.com/article/2010/03/10/brazil-usa-cotton-idUSN1014117520100310>

ни закінчити переговори у Досі до кінця року. Пітер Сазерленд, колишній генеральний директор СОТ, закликав завершити поточний раунд переговорів до грудня 2011 року.³⁸ Підчас міністерської конференції СОТ у грудні 2011 року в Женеві міністри визнали, що переговори в Досі зайшли в глухий кут, і закликали змінити підходи до переговорів та самого порядку денного. В контексті сільського господарства розглядалася проблема харчової безпеки, але консенсус так і не був досягнутим.³⁹

ПЕРЕГОВОРИ ЩОДО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА: 2012-2014 РОКИ

Наразі головою переговорів Дохійського раунду СОТ щодо сільського господарства є Джон Аданк, посол Нової Зеландії. 22 березня 2012 року він закликав країни-члени СОТ продовжити взаємні консультації з тим, щоб вони запропонували нові підходи, реалізація яких допомогла просунутись вперед учасникам переговорів.

До 2012 року переговори відбувалися навколо 10 основних питань, різні аспекти яких розглядались у документах 2008 року,⁴⁰ а саме:

- «Блакитна скринька» – окремі межі підтримки для певних продуктів (параграф 42 проекту 2008 року);
- Бавовна (параграфи 54/55 і вступ голови);
- Чутливі продукти (параграф 71);
- Тарифні надбавки (параграф 76);
- Формування тарифних квот (параграф 83);
- Спрощення тарифів (параграф 104);
- Спеціальні продукти (параграф 129);
- Спеціальний захисний механізм - SSM (special safeguard mechanism) (параграфи 144/145);
- Тропічні продукти та розширення асортименту продукції (параграф 148 і додаток G);

³⁸ <http://www.bbc.co.uk/news/business-12309484>

³⁹ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min11_e/briefingfoodsec_e.htm

⁴⁰ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/chair_texts08_e.htm

-
- Результативність переваг і преференцій у довгостроковій перспективі (параграф 149 і додаток Н).⁴¹

На зустрічі 22 березня 2012 року країни-учасники переговорів визнали, що за нинішніх умов вирішення цих питань може бути неможливим. У той же час, деякі члени заявили, що переорієнтація переговорів може призвести до втрати великої кількості того, що вже було досягнуто. Тим не менше, голова переговорів закликав країни-члени продовжувати переговори з метою глибшого розуміння взаємних позицій.

Своє бачення ситуації виклали Індія (G-33), Австралія (від Кернської групи та від себе), Домініканська Республіка (від групи малих та вразливих економік), Гондурас та Тайвань (від країн, які нещодавно приєдналися до СОТ), Бразилія (від G-20 і себе), Швейцарія (від імені G-10), Аргентина, ЄС, Куба й Китай.

Деякі групи заявили, що вони продовжать уточнення позицій та представлять результати цього на наступній зустрічі. Інші групи запропонували сконцентруватись на питанні експортної конкуренції, яке відповідно до висновку міністерської конференції 2005 року в Гонконгу, має бути вирішено до 2013 року. Однак окремі групи зазначили, що питання експортної конкуренції завжди було пов'язано з домовленостями в усіх областях сільського господарства, а також із питанням географічних зазначень в галузі інтелектуальної власності.

Інші групи наголосили на тому, що, яке б питання не вирішувалось, головним має залишатись пошук балансу між усіма трьома «стовпами» переговорів (доступ до ринків, внутрішня підтримка та експортна конкуренція).

Окремі групи визнали, що сільське господарство залишається центральною темою для всього Дохійського раунду переговорів. У зв'язку з цим, вони задекларували свою готовність до взаємної співпраці, у тому числі, і з головою, щоб просуватись далі.⁴²

Однією з пропозицій на наступній зустрічі Дохійського раунду переговорів, що відбулася 28 вересня 2012 року, став проект «розуміння» щодо адміністрування тарифних квот, а саме, як імпорт у рамках квоти розподіляється між імпортерами, коли ставки мита в межах квоти є нижчими, ніж на товари, які постачаються за межами квоти.

⁴¹ http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/agng_22mar12_e.htm#tenissues та http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/negoti_tnc_22march10_e.htm

⁴² http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/agng_22mar12_e.htm

Виступаючи від імені групи G-20, Бразилія зазначила, що адміністрування тарифних квот є питанням, яке може бути вирішене раніше досягнення повної угоди щодо всього пакету переговорів Дохійського раунду. Інші учасники переговорів вимагали додаткового вивчення Секретаріатом питань адміністрування тарифних квот, експортних субсидій та інших перешкод експортній конкуренції.

Бразилія також запропонувала залучати інші комітети до вирішення питань, що стосуються сільського господарства, що б допомогло просунути вперед переговори Дохійського раунду. Зокрема, було запропоновано залучати Комітет СОТ із питань СФЗ, щоб країни не застосовували заборонених інструментів регулювання та просувались далі в напрямку спрощення процедур торгівлі (митних оформлень тощо), особливо стосовно продуктів, що швидко псуються. Виступаючи від імені групи G-10, Швейцарія зазначила, що проблематика експортної конкуренції повинна включати в себе також питання експортних обмежень.

Оскільки пропозиції були розповсюджені тільки перед початком зустрічі, багато країн зазначили, що їм потрібен час до наступної зустрічі, щоб надати обґрунтовану відповідь.⁴³

16 листопада 2012 року голова переговорів Джон Аданк зазначив, що консультації стосовно пропозиції управління квотами в частині обсягів імпорту, які обкладаються митами за нижчими ставками мит, показали, що учасники переговорів нададуть цьому питанню вирішального значення, якщо аналогічні зусилля будуть докладені для досягнення успіху в інших галузях. Але наразі все ще залишаються деякі чутливі питання.

Метою цих консультацій був пошук відповіді на запитання, чи можливо вирішити окремі питання стосовно сільського господарства раніше міністерської конференції, що запланована на грудень 2013 року в Індонезії.

Група G-20 зазначила, що вони хотіли б якнайскоріше вирішити питання адміністрування тарифних квот. Ці країни запропонували Секретаріату зібрати інформацію щодо використання тарифних квот та експортної конкуренції.

G-10, яка стверджує, що сільськогосподарська продукція не може розглядатися так само, як промислові товари, звернулась до Секретаріату стосовно включення до звіту переговорів інформації щодо експортних обмежень.

⁴³ http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/agng_28sep12_e.htm

Шукаючи окремий підхід до забезпечення захисту своїх найбільш вразливих фермерів, G-33 запропонувала прийняти положення, які б послабили деякі внутрішні правила надання підтримки з метою зміцнення продовольчої безпеки за рахунок підтримки саме бідних фермерів. Усі, хто виступали на засіданні, визнали важливість продовольчої безпеки, особливо за умови високих цін. Але реакція країн на цю пропозицію була різною. G-33 і деякі члени G-20 підтримали такий підхід, тоді як інші країни зазначили, що проблема є складною і потребує більш детального вивчення.

15 лютого 2013 року країни-члени СОТ домовились вивчити питання державних резервів (громадських запасів для цілей продовольчої безпеки). Для цього буде проведено декілька технічних нарад, щоб розібратись у наслідках пропозицій щодо надання більшої гнучкості в політиці продовольчої безпеки для країн, що розвиваються. Таке рішення було прийнято у зв'язку з пропозицією G-33 (Індонезія виступила координатором групи), яка захищає бідних фермерів країн, що розвиваються, та запропонувала у листопаді 2012 року послабити правила внутрішньої підтримки, зокрема, у частині державних запасів.⁴⁴

У грудні 2013 року відбулася Дев'ята Міністерська конференція в Балі (Індонезія). Головним її здобутком стало те, що переговори зрушили з мертвої точки – було досягнуто згоди з ряду питань сприяння торгівлі, сільському господарству.

Найбільшим здобутком конференції стало проміжне вирішення проблеми продовольчої безпеки. Група країн, що розвиваються (G-33), на чолі з Індією захищали своє право на державні програми скуповування врожаю у бідних фермерів за цінами вищими за ринкові. З їхньої точки зору такі програми є єдиним способом забезпечити продовольством 800 мільйонів людей, яким загрожує голод. До того часу, як СОТ не прийме остаточного рішення щодо права таких програм на існування, країни G-33 хотіли убезпечити себе від оскарження їх у рамках механізмів СОТ. З іншого боку, розвинені країни були занепокоєні тим, що захист таких продовольчих програм на необмежений час знизить бажання членів G-33 брати участь у переговорах і шукати остаточного рішення. Компромісом стало рішення дозволити використання продовольчих програм (підтримка основних продовольчих культур за допомогою державних закупівель) країнам, що розвиваються, до прийняття остаточного рішення, яке повинно бути знайдено протягом чотирьох років до 11 Міністерської конференції. Інші країни не будуть оскаржувати такі програми протягом чотирьох років. Це рішення захищає лише вже існуючі програми державної підтримки. Також

⁴⁴ http://www.wto.org/english/news_e/news13_e/agng_15feb13_e.htm

країни, що їх використовують, повинні зробити так, щоб їхні програми не впливали на харчову безпеку інших країн. Мінусом є те, що в Угоді не вказано, яким чином це буде контролюватися.⁴⁵

Окрім продовольчої безпеки, було досягнуто згоди щодо нового механізму адміністрування тарифних квот. Так, якщо тарифна квота не заповнюється три роки поспіль, вона буде переглянута. Цей механізм діятиме протягом шести років до Дванадцятої Міністерської конференції (і після неї, якщо не буде знайдено кращого рішення). Країни, що розвиваються, звільненні від виконання цього зобов'язання завдяки безкомпромісній позиції Китаю. Щодо експортної конкуренції сторони зупинилися на політичному зобов'язанні продовжити скорочувати експортні субсидії та альтернативні заходи з метою їх повної ліквідації в майбутньому.

Також ще раз було наголошено на важливості вільного від тарифів і квот доступу до ринків для найменш розвинених країн. Це мало змінить ситуацію для цих країн, оскільки тарифи й так стрімко падають, а основною перешкодою для торгівлі стають нетарифні бар'єри.⁴⁶

Окрім аграрних питань на конференції в Балі розглядалася й було досягнуто компромісу по Угоді зі сприяння торгівлі. Ця угода передбачає спрощення та раціоналізацію митних процедур. Після закінчення конференції країни-члени повинні були ратифікувати угоду, після чого вона була б додана до Угоди СОТ.⁴⁷ Ратифікація угоди була заблокована Індією, яка була стурбована повільним пошуком остаточного рішення по продовольчих запасах. Переговори зрушилися з місця 13 листопада 2014 року, коли на передодні саміту G-20 було оголошено, що Індія та США досягнули компромісу в питанні продовольчої безпеки. Деталі домовленості поки що невідомі, але оголошено, що Індія направить свої пропозиції Генеральній Раді СОТ, а США їх підтримають.⁴⁸

⁴⁵ <http://www.fao.org/docrep/019/i3658e/i3658e.pdf>

⁴⁶ <http://www.odi.org/comment/8056-wto-bali-declaration-least-development-countries-trade-facilitation-agriculture-doha-round>

⁴⁷ http://www.wto.org/english/tratop_e/tradfa_e/tradfa_e.htm

⁴⁸ <http://firstbiz.firstpost.com/economy/wto-standoff-finally-ends-india-us-end-impasse-over-food-stock-holding-108113.html>

ДОСВІД УКРАЇНИ У ПИТАННЯХ ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬОГО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РИНКУ

Україна є чистим експортером сільськогосподарської продукції (насамперед, продукції рослинництва). Однак питання захисту внутрішнього сільськогосподарського ринку та ринку продуктів харчування були одними з найскладніших під час переговорного процесу в рамках вступу України до СОТ.

Україна зобов'язалась не здійснювати субсидування експорту, а також не може використовувати заходи внутрішньої цінової підтримки виробників. Річний обсяг сукупного виміру підтримки (СВП) встановлено для України на рівні 3043,4 млн. грн. Крім того, на заходи «жовтої скриньки» дозволяється додатково витратити до 5% від вартості відповідного сільськогосподарського товару, виробленого країною-членом СОТ впродовж відповідного року (продуктова підтримка), та 5% від вартості загального сільськогосподарського виробництва країни-члена СОТ (непродуктова підтримка).⁴⁹

Оскільки Україна виконує зобов'язання перед СОТ в основних питаннях, за якими тривають дискусії на переговорах Дохійського раунду (маються на увазі питання внутрішньої підтримки, доступу до ринку та експортних субсидій), вона особливо не виділяється на переговорах. Вона входить лише до однієї групи - група країн, що нещодавно приєдналися до СОТ (RAM). На конференції в Балі члени групи ще раз висловилися за надання їм особливого статусу – вимоги до них повинні бути меншими, оскільки вони вже взяли на себе більше зобов'язань ніж давніші члени СОТ.⁵⁰

Так, наприклад, на Міністерській конференції в Женеві в 2011 році Україна висловила свої побажання країнам вирішити спірні питання та якнайскоріше завершити переговори Дохійського раунду.⁵¹ Аналогічні побажання були висловлені під час Міністерської конференції 2013 року в Балі.⁵²

З 2008 до 2013 року витрати на заходи «жовтої скриньки» завжди відповідали зобов'язанням України перед СОТ (див. Рис. 1).⁵³ Програми державної підтрим-

⁴⁹ USAID/ TIBA (2008). Членство України в СОТ: огляд зобов'язань та коментарі до них. ISBN 966-347-049-6.

⁵⁰ <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/speeches/transcripts/2014/June/Statement-Deputy-USTR-Michael-Punke-at-the-WTO-Trade-Negotiations-Committee>

⁵¹ http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min11_e/stat_e/ukr.doc

⁵² http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/mc9_statements_e.htm

⁵³ Німецько-український аграрний діалог (2014). Державні витрати в аграрному секторі: пообіцяти - ще не означає виконати. Огляд аграрної політики. Випуск № 01/2014. http://apd-ukraine.de/images/APD_AFPR_01_2014_ukr.pdf

ки сільського господарства в Україні часто недофінансовуються. Розрив між запланованими і фактичними державними витратами помітно зріс протягом останніх років (від 95% виконаного планового бюджету у 2007 році до 79% у 2013 році). Крім того, правила для розподілу державних коштів в рамках різних програм підтримки, як правило, затверджується на щорічній основі і часто змінюються.

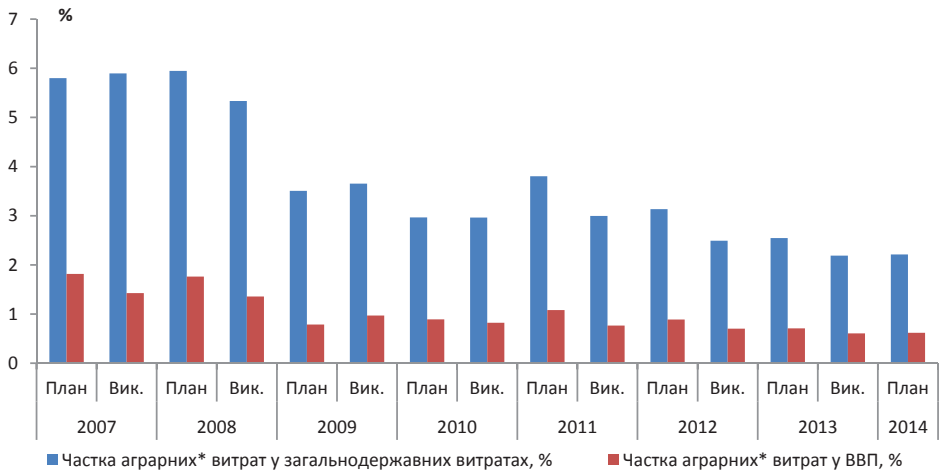
Рисунок 1: Державні витрати на програми підтримки сільського господарства та розвитку сільських територій (млрд грн.)

Джерело: Власні розрахунки на основі звітів Державного казначейства України та Законів про Державний бюджет України

Починаючи з 2009 року, частка державних аграрних витрат у ВВП та у загальнодержавних витратах поступово стабілізувалася й становила у 2013 році 0,6 % та 2,2 % відповідно. У державних витратах (без податкових пільг) переважають витрати на державні послуги та освіту. Їх частка у структурі державних аграрних витрат становила 78% (5 млрд грн.) в 2013 році. 10% (0,7 млрд грн.) становили прямі виплати фермерам, засновані на площі (для польових культур) або кількості тварин (свині, велика рогата худоба). Решта витрат – це програми з розвитку ринку, забезпечення харчової безпеки тощо.

Рисунок 2: Державні витрати на програми підтримки сільського господарства та розвитку сільських територій (% сукупних бюджетних витрат та % ВВП)

Джерело: Власні розрахунки на основі звітів Державного казначейства України та Законів про Держаний бюджет України

Примітка: Аграрні витрати* – витрати на програми підтримки сільського господарства та розвитку сільських територій

Державна підтримка в цілому характеризується помірним рівнем державних витрат і щедрими податковими пільгами. Податкові пільги склали майже 90% у загальному обсязі трансфертів для фермерів в 2011-2014 роках. Податкові пільги нараховуються з двох джерел: фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) і спеціального режиму оподаткування ПДВ сільськогосподарських підприємств. ФСП замінює ряд податків і зборів, у тому числі податок на прибуток і земельний податок. Його ставка становить від 0,09% до 1,00% від нормативної вартості сільськогосподарських угідь. Спеціальний режим ПДВ передбачає, що фермери зберігають ПДВ, нарахований з продажу їхньої продукції, й використовують його для сплати ПДВ постачальникам та на інші виробничі цілі.

ДОДАТОК. ГРУПИ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПЕРЕГОВОРАХ

Станом на 10 вересня 2014

Окремі країни сформували коаліції в СОР. Ці групи часто виступають зі спільною позицією. Нижче наведені деякі з найбільш активних груп, які беруть участь в переговорах по сільському господарству.

Групи	Країни
АСР	<p>Члени СОР (60): Республіка Ангола, Антигуа і Барбуда, Барбадос, Беліз, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, Камерун, Кабо-Верде, Центральноафриканська Республіка, Чад, Конго, Кот-д'Івуар, Куба, Конго (Демократична Республіка), Джибуті, Домініка, Домініканська респ., Фіджі, Габон, Гамбія, Гана, Гренада, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гаїті, Гайана, Ямайка, Кенія, Лесото, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мавританія, Маврикій, Мозамбік, Намібія, Нігер, Нігерія, Папуа-Нова Гвінея, Руанда, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Самоа, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Соломонові Острови, Південна Африка, Сурінам, Свазіленд, Танзанія, Того, Тонга, Тринідад і Тобаго, Уганда, Вануату, Замбія, Зімбабве</p> <p>Країни-спостерігачі (8): Багамські острови, Коморські острови, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія, Ліберія, Сан-Томе і Принсіпі, Сейшельські Острови, Судан</p> <p>Не члени СОР і не спостерігачі (11): Острови Кука, Еритрея, Кірибаті, Маршаллові Острови, Мікронезія, Науру, Ніуе, Палау, Сомалі, Тимор-Лешті, Тувалу</p>
Африканська група	<p>Члени СОР (42): Республіка Ангола, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, Камерун, Кабо-Верде, Центральноафриканська Республіка., Чад, Конго, Конго (Демократична Республіка), Кот-д'Івуар, Джибуті, Єгипет, Габон, Гамбія, Гана, Гвінея, Гвінея-Бісау, Кенія, Лесото, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мавританія, Маврикій, Марокко, Мозамбік, Намібія, Нігер, Нігерія, Руанда, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Південна Африка, Свазіленд, Танзанія, Того, Туніс, Уганда, Замбія, Зімбабве</p>

Групи	Країни
Азіатські країни-члени СОТ, що розвиваються	Члени СОТ (31): Бангладеш, Бахрейн, Бруней-Даруссалам, Камбоджа, Китай, Гонконг Китай, Індія, Індонезія, Йорданія, конгресмен Корея, Кувейт, Киргизька Республіка., Лаос, Макао Китай, Малайзія, Мальдівські Острови, Монголія, М'янма, Непал, Оман, Пакистан, Філіппіни, Катар, Саудівська Аравія, Сінгапур, Шрі-Ланка, китайський Тайбей, Таїланд, Туреччина, Об'єднані Арабські Емірати, В'єтнам
ЄС	Члени СОТ (29): Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Іспанія, Швеція, Великобританія + Євросоюз
Меркосур	Члени СОТ (4): Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай
G-90	<p>Члени СОТ (69): Республіка Ангола, Антигуа и Барбуда, Бангладеш, Барбадос, Беліз, Бенін, Ботсвана, Буркіна-Фасо, Бурунді, Камбоджа, Камерун, Кабо-Верде, Центральноафриканська Республіка., Чад, Конго, Кот-д'Івуар, Куба, Конго (Демократична Респ.), Джібуті, Домініка, Домініканська респ., Єгипет, Фіджі, Габон, Гамбія, Гана, Гренада, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гаїті, Гайана, Ямайка, Кенія, Лаос, Лесото, Мадагаскар, Малаві, Мальдіви, Малі, Мавританія, Маврикій, Марокко, Мозамбік, М'янма, Намібія, Непал, Нігер, Нігерія, Папуа-Нова Гвінея, Руанда, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Самоа, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Соломонові Острови, Південна Африка, Сурінам, Свазіленд, Танзанія, Того, Тринідад і Тобаго, Туніс, Уганда, Вануату, Ємен, Замбія, Зімбабве</p> <p>Країни-спостерігачі (10): Афганістан, Багамські острова, Бутан, Коморські Острови, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія, Ліберія, Сан-Томе і Принсіпі, Сейшельські Острови, Судан</p> <p>Не члени СОТ і не спостерігачі (12): Острови Кука, Еритрея, Кірибаті, Маршаллові Острови, Мікронезія, Науру, Ніуе, Палау, Сомалі, Південний Судан, Тимор-Лешті, Тувалу</p>

Групи	Країни
Група найменш розвинутих країн	<p>Члени СОТ (35): Республіка Ангола, Бангладеш, Бенін, Буркіна-Фасо, Бурунді, Камбоджа, Центральноафриканська Республіка, Чад, Конго (Демократична Республіка), Джибуті, Гамбія, Гвінея, Гвінея-Бісау, Гаїті, Лаос, Лесото, Мадагаскар, Малаві, Малі, Мавританія, Мозамбік, М'янма, Непал, Нігер, Руанда, Самоа, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Соломонові Острови, Танзанія, Того, Уганда, Вануату, Ємен, Замбія</p> <p>Країни-спостерігачі (8): Афганістан, Бутан, Коморські Острови, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія, Ліберія, Сан-Томе і Прінсіпі, Судан</p>
Група країн із малими та вразливими економіками (SVE) — сільське господарство	<p>Члени СОТ (15): Барбадос, Болівія, Куба, Домініканська Республіка., Сальвадор, Фіджі, Гватемала, Гондурас, Мальдівські о-ва, Маврикій, Монголія, Нікарагуа, Папуа-Нова Гвінея, Парагвай, Тринідад і Тобаго</p>
Група країн, що нещодавно приєднались до СОТ (RAM)	<p>Члени СОТ (20): Албанія, Вірменія, Кабо-Верде, Китай, Екватор, Македонія, Грузія, Йорданія, Киргизька Республіка., Молдова, Монголія, Оман, Панама, Росія, Саудівська Аравія, Тайвань, Таджикистан, Тонга, Україна, В'єтнам</p>
Група країн із перехідною економікою та низьким доходом	<p>Члени СОТ (3): Вірменія, Киргизька Республіка, Молдова</p>
Кернська група	<p>Члени СОТ (20): Аргентина, Австралія, Болівія, Бразилія, Канада, Чилі, Колумбія, Коста-Ріка, Гватемала, Індонезія, Малайзія, Нова Зеландія, Пакистан, Парагвай, Перу, Філіппіни, Південна Африка, Таїланд, Уругвай, В'єтнам</p>

Групи	Країни
Група «тропічні продукти»	Члени СОТ (8): Болівія, Колумбія, Коста-Ріка, Еквадор, Гватемала, Нікарагуа, Панама, Перу
G-10	Члени СОТ (9): Китайський Тайбей, Респ. Корея, Ісландія, Ізраїль, Японія, Ліхтенштейн, Маврикій, Норвегія, Швейцарія
G-20	Члени СОТ (23): Аргентина, Болівія, Бразилія, Чилі, Китай, Куба, Еквадор, Єгипет, Гватемала, Індія, Індонезія, Мексика, Нігерія, Пакистан, Парагвай, Перу, Філіппіни, Південна Африка, Танзанія, Таїланд, Уругвай, Венесуела, Зімбабве
G-33	Члени СОТ (46): Антигуа і Барбуда, Барбадос, Беліз, Бенін, Болівія, Ботсвана, Китай, Конго, Кот-д'Івуар, Куба, Домініка, Домініканська респ., Сальвадор, Гренада, Гватемала, Гайана, Гаїті, Гондурас, Індія, Індонезія, Ямайка, Кенія, конгресмен Корея, Мадагаскар, Маврикій, Мозамбік, Монголія, Нікарагуа, Нігерія, Пакистан, Панама, Перу, Філіппіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сенегал, Шрі-Ланка, Суринам, Танзанія, Тринідад і Тобаго, Туреччина, Уганда Венесуела, Замбія, Зімбабве
Cotton-4	Члени СОТ (4): Бенін, Буркіна-Фасо, Чад, Малі

ГЛОСАРІЙ

Жовта скринька – усі заходи внутрішньої підтримки, окрім тих, що потрапляють в блакитну та зелену скриньки. Включає заходи з підтримки ціни та субсидії, безпосередньо пов'язані з обсягом виробництва.⁵⁴

de minimis – дозволений рівень підтримки з «жовтої скриньки». На цей час обмежується 5% від вартості виробленої продукції в розвинених країнах та 10% в країнах, що розвиваються.

Сукупний вимір підтримки (СВП або англ. мовою AMS) – вартість усіх заходів «жовтої скриньки» з підтримки конкретного продукту разом з підтримкою, що не спрямована на конкретний продукт, мінус вартість підтримки, що не перевищує de minimis.

Блакитна скринька – це так звана «жовта скринька з обмеженнями». Якщо заходи, які звичайно знаходяться в «жовтій скриньці», поєднуються з вимогами паралельного зменшення обсягів виробництва, то їх відносять до «блакитної скриньки», і вони можуть застосовуватися без обмежень.

Зелена скринька – це види внутрішньої підтримки, які, як вважається, не спрямовані на підтримку торгівлі або спричиняють мінімальні викривлення і, отже, дозволяються без обмежень.

Викривлення - економічний стан, коли ринкові ціни є вищими або нижчими за певний «нормальний» рівень, або коли обсяги виробленої, купленої та проданої продукції є вищими або нижчими за нормальні (порівняно з обсягами, які зазвичай існують за умов конкурентного ринку).

Експортна конкуренція – це термін, що використовується в переговорах До-хійського раунду та стосується експортних субсидій та «паралельних» регуляторних питань, які створюють можливості для запровадження експортних субсидій (експортне фінансування (кредити, гарантії та страхування), державні торговельні підприємства-експортери та міжнародна продовольча допомога).⁵⁵

⁵⁴ http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/agboxes_e.htm

⁵⁵ Jargon Buster: http://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_modals_dec08_e.htm

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК